

Masarykův ústav vyšších studií ČVUT v Praze

Politická ekonomie současných hospodářských vztahů USA a Číny

The Political Economy of Contemporary US-China Economic Relations

Diplomová práce – akademický rok 2022-2023

Jan Janeček

vedoucí práce: Mgr. Vít Klepárník, Ph.D.

České vysoké učení technické v Praze

Abstrakt

Diplomová práce pojednává o politicko-ekonomických vztazích USA a Číny od jejich historických počátků po současnost. Vzhledem ke geopolitickému významu obou těchto velmocí a probíhajícímu obchodnímu konfliktu se tyto vztahy stále více profilují jako jedny z ústředních hybatelů světového ekonomického a geoeconomického vývoje. Cílem této diplomové práce je definování hlavních problémů americko-čínských politicko-ekonomických vztahů, jež vedly k současnému zhoršení a jejich vliv na bilaterální obchod a investice. Jelikož technologický aspekt hraje v současných vztazích zásadní roli, je vzájemný obchod zkoumán také s ohledem na hi-tech sektor. V rámci případové studie byla do diplomové práce vybrána společnost Huawei, jež má pro technologické ambice Číny strategický význam a před vypuknutím obchodního konfliktu měla dominantní postavení nejen ve výrobním sektoru informačních a telekomunikačních technologií ale také v rámci technologických inovací. V této části je tak zkoumán dopad konfliktu na tyto oblasti.

Abstract

This diploma thesis deals with the contemporary political and economical relations of US and China since their historic beginnings. These bilateral relations are - considering the geopolitical significance of both superpowers and the ongoing trade war - increasingly more significant and are becoming the central drivers of global economical and geoeconomical development. Aim of this thesis is to determine real impact of those worsening relations and the ongoing trade war on bilateral trade and investments, and define main problems behind this worsening. Since the technological aspect plays major part in the contemporary relations, bilateral trade will be examined also with regard to the hi-tech sector. As part of the case study in this thesis, the case of Huawei was chosen, as it represents strategic importance for China's technological ambitions. And since the company has been the leader in ICT manufacturing and also in the field of technological innovation this case study examines the impacts of the trade war in those areas.

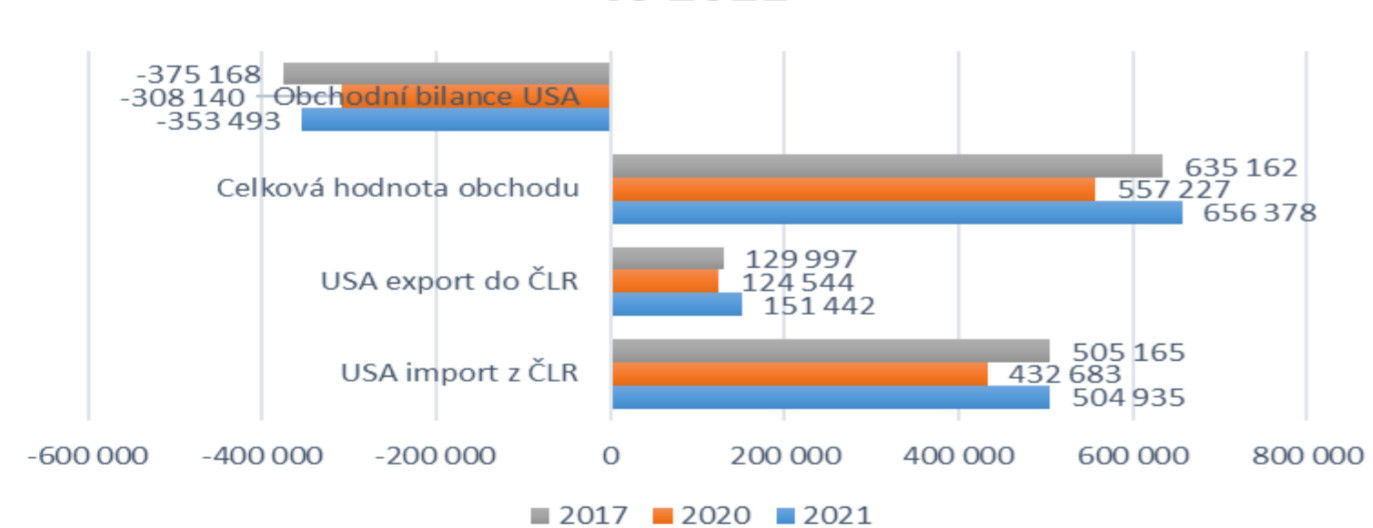
Úvod

Spojené státy americké (dále také USA) jsou od začátku 20. století světově největší ekonomickou velmocí. Tuto pozici nadále upevnily po skončení druhé světové války, jež zanechala Evropu v ruinách, následkem čehož se staly i hlavním hybatelem světového geopolitického dění. Výsadní pozici Spojené státy americké zaujímaly i z hlediska technologického výzkumu a inovací, jejichž hnacím motorem byla Studená válka vedená se Sovětským svazem. Po pádu Sovětského svazu se pak stala globálním hegemonem, jenž neměl ve světě konkurenci. Čínská lidová republika (dále také ČLR) naopak byla po svém vzniku v roce 1949 - následkem komunistické revoluce a navazujících radikálních politik - ekonomicky i technologicky zaostalým státem. Situace se ovšem postupně začala měnit a díky strategické zahraniční pomoci Spojených států amerických, se během následujících desetiletí proměnila na světovou velmoc. V současnosti druhá nejsilnější světová ekonomika se pod vedením prezidenta Si stala globálně významným aktérem se značnými ambicemi, jež začínají ohrožovat i prozatím dominantní, ale postupně slábnoucí postavení Spojených států amerických.

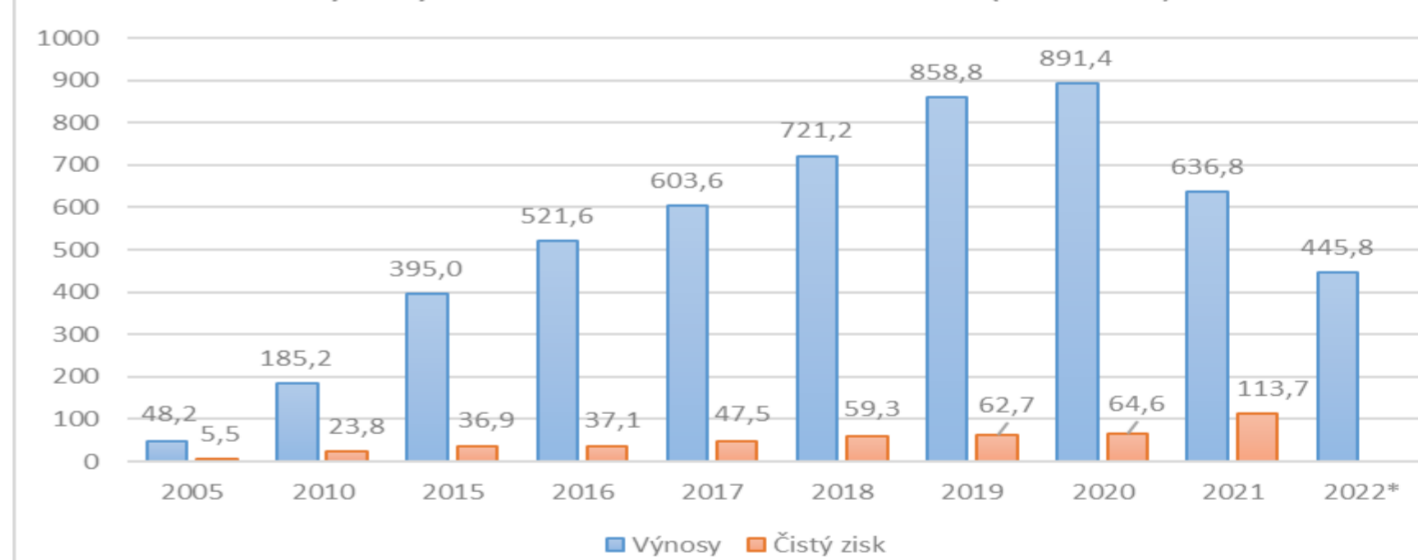
Koncept Thucydiovovy pasti - jež vytvořil americký politolog Graham Allison - pak praví, že takovéto situace historicky většinou vedly k vzájemnému konfliktu mezi zavedenou (ruling power) a nově vznikající (rising power) mocností. Tento koncept se s ohledem na probíhající - prozatím pouze obchodní konflikt - ukázal jako pravdivý.

Politicko-ekonomické vztahy mezi oběma světovými velmocemi a probíhající obchodní konflikt se tak stále více profilují jako ústřední hybatelé současného geopolitického a geoeconomického vývoje.

Bilaterální obchod se zbožím 2017 vs 2020 vs 2021

Výnosy a zisk Huawei 2005-2022* (v mld. ¥)

US Overtaken by China as a Global Trade Power

Blue = Trade with US > China; Red = Trade with China > US

Data Driven

Závěr

Práce zmapovala proměnu politicko-ekonomických vztahů USA a ČLR v průběhu let z počátečního dlouhotrvajícího režimu strategické kooperace až na současnou strategickou konkurenci.

Bylo vysvětleno, že rozdíl v obchodních údajích publikovaných oběma stranami je zapříčiněn především rozdílnou metodikou výpočtu a re-exportem zboží.

Mezi hlavní problémy současných bilaterálních vztahů patří kromě dlouhodobého deficitu americké obchodní bilance, také rostoucí vliv ČLR v globálním obchodu i technologických inovací, ale také odklon od příslibné liberalizace k autoritářství pod vedením prezidenta Si a jeho teritoriální ambice v Jihočínském moři a na - pro Spojené státy důležitém - Tchajvanu.

Důvodem obchodní války zahájené prezidentem Trumpem byl progresivně se zhoršující obchodní deficit a netérové obchodní praktiky ČLR vycházející z netržního prostředí. A ačkoliv Spojené státy svého vytyčeného cíle - snížení obchodní bilance a návrat tuzemské výroby - pod vedením prezidenta Trumpa nedosáhly, prezident Biden v klíčových oblastech této politiky pokračoval a aktuální kroky vykonané jeho administrativou mohou v konečném důsledku těchto cílů dosáhnout.